

UZAKTAN EĞİTİM VE UYGULAMALARI

Tugay ARAT*

Ömer BAKAN**

ÖZET

1970'lerden sonra yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler eğitim sistemini önemli derecede etkilemiştir. İnternet adı verilen küresel bilgi ağının güçlenmesi, yaygınlaşması ile dünyada iletişim biçimi değişerek saniyeler içerisinde yazılı, sözlü, görüntülü bağlantı sağlanır hale gelmiştir. Günümüzde iletişim teknolojileri çok büyük bir hızla gelişmektedir. Bu gelişmelerin etkilediği önemli alanlardan biri de öğrenmedir. İletişim teknolojileri öğrenme sürecinde, birçok açıdan geleneksel eğitim sistemlerine katkılar sağlamakta ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlamaktadır. Öğrenme yaşamla başlayan ve ölünceye kadar devam eden sınırları olmayan bir süreçtir. İletişim teknolojileri öğrenmeyi klasik okul sınırları içerisinde çıkarıp bireylerin kendilerini yetiştirebilecekleri imkanları sağlamıştır. Türkiye'de Açık Öğretim Fakültesi ile posta ve televizyonla başlatılan uzaktan eğitim bugün pek çok üniversitede tamamen internet üzerinden, web tabanlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, İletişim Teknolojileri

DISTANCE EDUCATION AND APPLICATIONS

ABSTRACT

The scientific and technological developments after the 1970s have significantly affected education system. Today, with strengthening and spreading of internet called as global information network, the communication type has changed and written, oral, video communication has become possible within seconds. Communication technologies are developing very rapidly. One of the major areas affected by these developments is learning. In learning process, communication technologies provide contributions to the traditional education in many ways and provide life-long learning. Learning begins with birth and continues until death without borders. Communication technologies provide opportunities for individuals' self-development other than limits of classical learning in school. Remote education, launched in Open Teaching Faculty by means of mail and television in our country, takes place in many universities completely through internet as web-based in today's world.

Keywords: Distance Education, Communication Technology

* Okutman Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

** Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı

GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler, toplumsal yaşamın her alanını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu gelişmelerden etkilenen alanlardan birisi de hiç kuşkusuz eğitim alanıdır (Akpınar, 2003: 80). Günümüzde iletişim teknolojilerinin eğitim alanına entegre edilmesine yönelik olarak yoğun bir çaba harcanmaktadır. Çünkü iletişim teknolojileri eğitime ayrılan kaynakların etkili biçimde kullanılmasını sağlayan, öğrenme ortamlarına esneklik kazandıran ve öğrenmenin niteliğini artıran niteliktedir (Göktaş vd., 2008: 31-32). İletişim teknolojilerinin yüksek öğretime entegre edilmesiyle ortaya çıkan uygulamalardan birisi uzaktan eğitimidir. Bu çalışmada uzaktan eğitim ve uzaktan eğitim uygulamaları ele alınmaktadır. Uzaktan eğitimin ne olduğu, tarihi, özellikleri, uzaktan eğitim modelleri, uzaktan eğitimin faydaları ve uzaktan eğitim uygulamaları irdelenecektir.

1.UZAKTAN EĞİTİM

“Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretim elemanlarının, öğrenme – öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder.” (İşman, 1998:18).

Diğer bir tanıma göre; “Uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme – öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağı bulunmadığı durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir.” (Alkan, 1987).

Uşun (2006:7)’a göre uzaktan eğitim; “kaynak ile alıcının öğrenme – öğretme süreçlerinin büyük bir bölümünde birbirlerinden ayrı (uzak) ortamlarda bulunduğu alıcılara öğretim yaşı, amaçları, zamanı, yeri ve yöntemi vb. açılardan “bireysellik”, “esneklik” ve “bağımsızlık” olanağı tanıyan, öğrenme – öğretme süreçlerinde; yazılı ve basılı materyaller, işitsel araçlar, teknolojiler, yüzyüze eğitim gibi materyal, araç ve teknoloji ve yöntemlerin kullanıldığı, kaynak ile alıcılar arasındaki iletişim ve etkileşimin ise etkileşimli tümleşik teknolojilerle sağlandığı planlı sistematik bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır”.

Uzaktan eğitim ile ilgili tanımlara bakıldığında belirli bir yaşta, yaş grubunda olmak gerekli değildir, belirli bir zaman diliminde bulunmak gerekli değildir, belirli bir ortamda bulunmak gerekli değildir. Bu bakımdan bu eğitime öğrenciler açısından bakıldığında son derece zaman esnekliğine sahip, kendi kendine çalışma şeklinin düzenlenebildiği, elektronik medya ve kişiye özel teknolojilerin kullanılabilirdiği görülmektedir. Öğretme – öğrenme

etkinliklerinde mesajın alıcıya/alıcılara iletişim teknolojileri ile sağlandığı bir modeldir (Yurdakul, 2005:252).

1.1.Uzaktan Eğitimin Tarihi Gelişimi

Dünyada ilk uzaktan eğitim çalışmasının 1728 yılında Boston gazetesinde “Steno Dersleri” ile başlamıştır. 19. yüzyılda İsveç Üniversitesi’nde hanımlara “Mektupla Kompozisyon Dersleri” verilmiştir. Bu yüzyılda İsveç, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri’nde çeşitli uzaktan eğitim uygulamaları yapılmıştır. 1843 yılında University Correspondence Collage ve bazı ticari kurumlar mektupla öğretime başladı. Bu yıllarda binlerce yetişkin eğitimine kolej seviyesine kadar devam etmek istiyor ancak coğrafi, meslek, yaş gibi sebeplerden dolayı eğitime devam edemiyordu. Bu sebeple Mektupla Öğretim Üniversitesi (Correspondance University) kurulmuştur. Mektupla öğretim hizmeti sunan 1894’de Oxford’da Wolsey Hall College eğitime başlamış, 1910’da Metropolitan College faaliyete geçmiştir. Eğitsel ilk radyo yayını 1920’de ABD’de başlamıştır. Okullar için eğitsel radyo programları yayınlanmıştır ve eğitim amaçlı kurulan radyo sayısı yüzleri bulmuştur. Diğer ülkelerde de yayınlar gecikmemiş ve 1922’de İngiltere’de, Fransa’da, Sovyetler Birliğinde benzer yayınlar başlamıştır. 1932-1937 yılları arasında ABD’de IOWA Üniversitesi’nde ilk eğitim televizyonu yayınları başlamıştır. 1960’da İngiltere’de “British Open University” açılmıştır (Uşun, 2006:211-213). Dünyada 1940’lardan itibaren uzaktan eğitimde televizyon, öğretimi desteklemek, güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Örneğin 1958 yılında İtalya Televizyon Okulu (Tele-scoula) projesi sayesinde okuryazar olmayan 5,5 milyon kişi sayısı 2 milyona düşürülmüştür (İşman, 1998:49).

ABD’de bilgi iletişim teknolojileri altyapısında yaşanan gelişmeler ve büyük ticari girişimler ile uzaktan eğitime olan ilgiyi artırmıştır. Caliber Learning Network, AT&T Learning Network ve MCI Communication gibi şirketler ve üniversitelerin kurduğu ortaklıklar uzaktan eğitimde yeni anlayış, öğretim modellerinin gelişmesi ve yeni tekniklerin gelişmesini sağlamıştır. Eğitiminde dersler, uydu, video konferans ve bilgisayar yoluyla yapılmaktadır. ABD’de 1997 yılında kurulan Kentucky Sanal Üniversitesi, Western Governors Üniversitesi, Pennsylvania ve Güney Carolina Üniversiteleri uzaktan eğitim veren eğitim kurumlarından birkaçı olarak söylenebilir. İngiltere’de Clyde Sanal Üniversitesi, 1995 yılında kurulmuştur. Open Learning Agency of Australia (OLA), açık öğrenmeyi sağlayan yedi üniversiteyi içerisinde barındırmaktadır. United Kingdom Open University (UKOU), sadece uzaktan eğitim için kurulmuş yaklaşık 223 binin üzerinde öğrencisi bulunan İngiltere’nin en büyük üniversitelerindendir. 2003-2004 öğretim yılında kayıtlı olan 208 bin öğrencinin 170 bini United Kingdom’dan diğerleri ise dünyanın değişik yerlerinden kaydolmuş öğrencilerdir (Kurt, 2006:85-101).

Türkiye’de uzaktan eğitim konusundaki gelişmeler sosyo-ekonomik şartlar ile orantılı bir şekilde ilerlemektedir ve yabancı uzmanların tavsiyeleri doğrultusunda başlamaktadır. 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bazı teknik konuların öğretimi için Mektupla Öğretim Merkezinin kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Bu ekonomik yöntemle birçok birey eğitim almıştır. 1975 yılında Deneme Yüksek Öğretmen Okulu fen ve matematik alanlarında öğretmen yetiştirmek için kuruldu. Yüzyüze eğitime ilave olarak mektupla öğretim ve televizyon ve radyo ile öğretim yöntemlerinin amaca uygun bir biçimde birleştirilmesi amaçlanmış ve 478 öğrenci ile eğitime başlamıştır. Lise ve dengi okul çıkışlı öğrencilere öğretim olanağı sağlamak ve yüksek öğretim önündeki yığılmayı önlemek için ön lisans düzeyinde ara insan gücü kademesini yetiştirmek için Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu 1974-1979 yılları arasında faaliyet göstermiştir. Özellikle teknik branşlarda binlerce kişi eğitim almıştır (Özdil, 1986:21-33; İşman, 1998:41).

1927 yılında Türkiye’de yayına başlayan radyo, 1941 yılında kırsal kesime yönelik olarak Ziraat Takvimi programı yayınlanmıştır. Daha sonra 1952 yılında Köyün Saati programı yapılmıştır. 1964 yılında Anayasada yapılan düzenleme ile TRT, yeniden örgütlenerek eğitsel amaçlı yayınlara ağırlık verilmiştir (İşman, 1998:46-47).

1968 yılında yayına başlayan TRT başlangıçtan itibaren eğitsel yayınlara yapmıştır. 1982 yılında üniversite düzeyinde tek eğitim kurumu olarak Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur. Bu fakültenin dersleri de radyo ve televizyon yayınlarıyla desteklenmiştir (İşman, 1998:52).

İletişim teknolojilerinin gelişmesi, açık öğrenme sistemlerinin yüksek öğrenimde daha fazla kullanılmasını gündeme getirmiştir (Turan ve Çolakoğlu, 2008: 109). Açık üniversitede öğrenciler ile öğretim üyelerinin bir kampüste bir araya gelmelerini zorunlu kılan bir uygulama yoktur. Ülkenin her tarafına yayılmış olan öğrencilere gönderilecek uzaktan eğitim materyallerinin hazırlanmasından sorumlu akademik ve idari personel bulunmaktadır. Açık üniversite eğitimi öğrencilere kendi hızlarında çalışma olanağı sağlamaktadır (Özdil, 1985:27).

Bugün Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Lisans Programlarında İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye Bölümü, İktisat Bölümü, Çalışma Ekonomisi Bölümü, Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Konaklama İşletmeciliği Bölümü, Felsefe Bölümü, Sosyoloji Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Uluslar arası İlişkiler Bölümü ayrıca ön lisans düzeyinde iki yıllık birçok program ile öğrenci sayısı beş yüz bini aşan bir fakültedir (<http://www.acikogretim.net/aof.acikogretim.bolumleri.htm>).

1.2.Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Geniş kitlelere yayılmış uzakta bulunan öğrenci ya da öğrenci topluluklarına hizmet eden sistemin birçok açıdan faydaları bulunmaktadır.

Öğrenciler açısından değerlendirildiğinde öğrenci bağımsız durumdadır. Öğrenci öğrenim etkinliklerinin düzenlenmesi, yeri, zamanını kendisi belirler. Fırsat eşitliğinin genişletilmesi açısından eğitimden yararlanacak hedef gruplar sağlamaktadır, bunlar özellikle çalışan yetişkin kişilerdir. Uygulamanın ekonomik yönleri açısından, basılı metinler, TV yayınları ve diğer görsel işitsel araçların bir merkezden üretilmesi avantajdır. Yerel olarak sağlanan kaynaklardan örneğin öğretmen, iletişim sistemleri vb. en yüksek uygunlukta yararlanabilme imkânı bulunmaktadır. Bu sayede öğrenci başına düşen cari maliyet oldukça düşmektedir. Öğrenim materyalleri ve yöntemleri açısından, özellikle bireyin kendi başına öğrenmesini sağlayacak biçimde planlanmış öğrenim materyalleri bulunmasıdır (Özdil, 1986:6-7).

1.3.Uzaktan Eğitimin Önemi

Geleneksel eğitimde birçok birey için çeşitli sıkıntılar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi okula olan uzaklık ve kurum, kapasite, eğitici gibi yetersizliklerdir. Bu sebeple birçok ülke uzaktan eğitim ile ilgili düzenlemeler yaparak hayata geçmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra teknolojik ilerleme, bilginin hızla üretilmesi ve paylaşılması süreci “hayat boyu öğrenme” kavramını ortaya çıkarmıştır. Teknolojiye ulaşabilen herkes büyükanne büyükbabalar dâhil öğrenmelerini ömür boyu sürdürmektedir. Uzaktan eğitim herkes için önemlidir, eğitimde fırsat eşitliğini sağlar; çocuklar, gençler, özürllüler, çalıştığı için okula gidemeyenler, coğrafi nedenlerden dolayı okula gidemeyenler, çeşitli konularda kendini geliştirmek isteyenler gibi herkes uzaktan eğitimden faydalanabilir (Yıldız, 2004:201).

1.4.Uzaktan Eğitimde Modeller

Öğrenmenin esas unsuru olan iletişim ve etkileşim her türlü öğrenmede olduğu gibi uzaktan eğitimde de önemlidir.

Tek yönlü iletişim; öğrenme – öğretme faaliyetlerinin gerçekleştiği ortamda öğretmen – öğrenci, öğrenci – öğrenci grupları arasında iletişim tek yönlüdür. Dolayısıyla öğrenciler ve öğretmenler aralarında soru soramazlar. Bu iletişim modelinde eğitim hizmetlerinin mektup ile dağıtıldığı, e-posta ile dağıtıldığı, radyo ile dağıtıldığı, TV ile dağıtıldığı, bilgisayarla dağıtıldığı örnekler bulunmaktadır. Öğrenciler derslerini dinleyerek, izleyerek, bilgisayarlarından internete girerek öğrenmeye çalışırlar ve çift yönlü iletişim imkânı bulunmamaktadır (İşman, 1998:19-21).

Çift yönlü iletişim; Öğrenci ve öğretmenlerin öğrenme – öğretme faaliyetlerinin gerçekleştiği ortamlarda çift yönlü, sesli veya görüntülü olarak iletişimde

buldukları sistemdir. Bu sistemde radyolu konferans ile dağıtım, televizyonlu konferans ile dağıtım, bilgisayar konferans ile dağıtım yapılmaktadır. Bu dağıtım modelleri ilköğretimden üniversiteye kadar her kademedede dünyanın çeşitli ülkelerinde uygulanmıştır. Uzaktan eğitim modellerinin uygulanması ülkelerdeki iletişim teknolojilerinin kapasitesine göre değişmektedir (İşman, 1998:21-23).

Uzaktan eğitim sistemi tarihsel gelişim süreçlerine göre kuşaklara ayırmıştır. Birinci kuşak yazışmalar modelidir. İkinci kuşak çoklu ortamlı modeldir. Öğrenciye öğrenim materyalleri basılı, ses-bandı, video-kaset ve bilgisayar disketinin dağıtımı sağlanmaktadır. Üçüncü kuşak tele öğrenim modelinde; televizyon, radyo, video yayınının ve video-konferansın yer aldığı modeldir. Dördüncü kuşak esnek öğrenim modelidir. Öğrenim materyali, internet aracılığıyla çevrimiçi erişim temellidir. Beşinci kuşak model, akıllı esnek öğrenme modeli olup dördüncü kuşaktaki esnek öğrenme modelinin daha gelişmişidir. Öğrenciye eş zamanlı ve etkileşimli iletişim sağlar (Caladine, 2001:117; Taylor, 2001:3).

1.5.Uzaktan Eğitimin Faydaları

Uzaktan eğitim ile özellikle okullar olmak üzere bütün kuruluşlar, eğitim sisteminden doğan yüksek maliyeti düşürme, geleneksel eğitim modelinden daha yüksek verimin alındığı sanal sınıf ortamında mesafeden ve öğrenci sayısından bağımsız bir gruba eğitim verme, yüksek kalitede kurslar düzenleme imkânına kavuşmuşlardır. Uzaktan eğitim öğrencileri iyi bir teknolojik alt yapı ile klasik eğitimde olan öğrenci-öğretici etkileşiminin sağladığı avantajlardan yararlanabilmekte ve buna ilaveten çeşitli medya gereçleri ile görsel açıdan zenginleştirilmiş etkili ve güçlü bir eğitim programından mezun olma imkânına da sahiptirler. Ayrıca geleneksel eğitim sistemlerinde yaşanması olası başarısız olma korkusu, genel olarak uzaktan eğitim sisteminde ortadan kalkmaktadır. Bu sebeple bazı insanlar, yüz yüze eğitimin yapıldığı sınıflarda kurs veya programa katılmak yerine, uzaktan eğitim programlarına katılmayı tercih etmektedirler (Odabaş, 2003:8-9).

Uzaktan eğitimin özellikle Yükseköğretim alanında önemli faydaları bulunmaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır.

- a) Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için katkılar sağlayan çağdaş öğrencinin değişimler, gelişmeler karşısında yaşam boyu öğrenme gereksinimlerini karşılamak önemli bir unsurdur.
- b) Yaşam boyu bireysel ve bağımsız öğrenme olanağı ile bireylerin kendi kendilerine istedikleri alanda gelişim imkânı vermektedir.
- c) Öğrenme öğretme sürecinde yaş, ortam, yöntem açısından esneklik ve çeşitlilik sunmaktadır.

- d) Sistemin maliyeti sunduğu yarar açısından incelendiğinde ucuz olan bir eğitim uygulamasıdır.
- e) Çalışan bireylerin çalışmalarını bırakmadan, yerlerinden ayrılmadan ve maaşlarını kaybetme riski taşımadan aynı zamanda eğitimlerini sürdürebilmeleri imkânını sağlamaktadır.
- f) Mesajların birinci elden alıcılara gönderilmesini ve alıcılarında büyük bir fırsat eşitliği içerisinde mesajdan fayda sağlayabilmelerini sağlar.
- g) Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimlerinde son derece faydalıdır (Uşun, 2006:19).
- h) öğrencilere en kaliteli üniversitelerden eğitim alma fırsatı sağlanması da geleneksel eğitim sisteminde gerçekleştirilmeyecek fırsatlardan biridir.
- i) Kırsal kesimde yaşayan insanlara eğitimde fırsat eşitliği sunmaktadır (Odabaş, 2003:8-9).

2.UZAKTAN EĞİTİMDE MEVCUT UYGULAMALAR

Dünyada ilk televizyonla uzaktan eğitim 1932-1937 yıllarında ABD’de Iowa Üniversitesi’nde eğitim yayınları ile başlayan uzaktan eğitim günümüze değin çeşitli projeler ile devam etmiştir (Uşun, 2006:214). Türkiye’de ise mektup, posta ve televizyonla başlatılan uzaktan eğitim bugün pek çok üniversitede tamamen internet üzerinden, web tabanlı bir şekilde gerçekleşmektedir. İletişim teknolojileri hem öğretmenlere hem de yöneticilere önlisans, lisans, lisansüstü düzeyinde eğitimin daha esnek bir ortamda yapılabilmesi imkânını sağlamaktadır (Turan ve Çolakoğlu, 2008:110).

2.1.Web Sayfalarında Bulunması Gereken Özellikler

Bu özellikler eğitim sisteminin amacına ve hedef kitlesine göre değişiklikler gösterebilmektedir, ancak genel olarak aşağıdaki adımları içermelidir.

1.Kullanıcı tanımlama: Geniş alan ağları, yerel ağlar ya da internet üzerinden yayın yapan web tabanlı uzaktan eğitim genel erişime açık yapıda olmalıdır fakat eğitim içeriklerinin herkes tarafından görüntülenmesi istenmeyebilir. Belirli kullanıcı grup ve hakları doğrultusunda sisteme giriş yetkisi verilmek istendiği sistem kullanıcı tanımlayabilir ve yönetebilir bir yapıda oluşturulmalıdır.

2.Ders içerikleri: Web tabanlı uzaktan eğitim sisteminin temeli olan ders içeriklerinin hazırlanması ya da var olan içeriklerin web ortamına aktarılması sistem içerisinden yapılabilir.

3.Derslerin yönetilmesi: Ders yüklerinin kontrolü, hangi dönem hangi dersi almaları gerektiği, alınan dersler gibi bilgilerin takip edilebilir olması gerekmektedir.

4.Öğrenciye özel programların açılması: Web tabanlı uzaktan eğitimin en önemli özelliği esnekliktir. Bu esneklik öğrenciye özel programların oluşturulabilmesiyle ön plana çıkmalıdır. Eğitim programı zamandan bağımsız olarak tasarlanabildiğinden, dönemlik, aylık hatta haftalık ders yükleri farklı şekilde belirlenebilir.

5.Ödev ve proje verilmesi/teslimi: Öğrencilere ödev ve projelerin verilmesi, bu çalışmalar ile ilgili içerik ve açıklamaların öğrencilere aktarılması, tamamlanan çalışmaların toplanıp değerlendirilmesi gibi işlemlerin yapılabilmesi gerekmektedir. Tüm bu işlemlerin tek bir merkezden yapılması, sorumlu kişilerin üzerindeki iş yükünü azaltıp hız kazandıracaktır.

6.Sınav ve testlerin hazırlanması ve uygulanması: Dönem içinde aktarılan bilginin öğrenci tarafından ne derecede alınabildiğini ortaya koymak için tüm eğitim sistemlerinde olduğu gibi uzaktan eğitimde de sınav ve testler yapılmaktadır. Sınavlar için iki farklı yöntem tercih edilmektedir. Bunlardan biri dönem ya da eğitim sonunda öğrencilerin bir merkezde toplanarak sınava tabi tutulmalarıdır. Bu sistem farklı ülkelerden sisteme dâhil olan kullanıcılar için uygun bir yöntem değildir. Diğer çevrimiçi sınavlardır, öğrenciler terminaller yardımıyla merkezden gelen soruları yanıtlamaktadırlar. Her iki yöntemin beraber kullanıldığı sistemler de bulunmaktadır. Sistemde genel değerlendirmede kullanılacak testlerin dışında deneme amaçlı olarak testlerin öğrenciye sunulabilmesi de gerekmektedir.

7.Öğrenci eğitimlerinin izlenmesi: Web tabanlı uzaktan eğitimin başarıya ulaşması için sistemin ne derece etkin kullanıldığının izlenilmesi gereklidir. Öğrencilerin günün hangi saatinde sistemden ne ölçüde yararlandıkları, hangi ders içeriklerinde ne kadar vakit geçirdikleri gibi bilgilerin takip edilebilmesi gerekmektedir. Elde edilen verilerin belirli istatistiklerinin oluşturulması faydalı olacaktır.

8.Öğrencilerin başarı durumlarının değerlendirilmesi: Eğitimin sonunda hem sistemin başarısını, hem de öğrencinin başarısını öğrenci başarı durum değerlendirmesi ortaya koyacaktır.

9.Etkileşimli iletişim ortamlarının oluşturulması: Web tabanlı uzaktan eğitim sisteminin kendi bünyesinde bir iletişim ortamının kurulması gereklidir. Bunlar tartışma grupları, sohbet odaları, kişisel yazışmalar şeklinde olabilmektedir (Al ve Mardan, 2004:266-268).

2.2.Yükseköğretim Sınavları İçin Kurslar

İletişim teknolojileri kullanılarak zaman ve mekân bağımsız olarak insanların eğitim almalarının sağlanması sayesinde eğitim olanakları kısıtlı olan bireylerin, çalışanların ya da engelli insanların istedikleri eğitimi almaları sağlanmaktadır. Günümüzde birçok eğitim web sayfasından verilmektedir. Bu derslerin bir kısmı senkron bir kısmı da asenkron şekilde sunulmaktadır.

Tablo 1.Web Sayfalarından Verilen Çeşitli Eğitimler

KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı)
KPDS (Kamu Personeli Dil Sınavı)
ÜDS (Üniversite Dil Sınavı)
ALES (Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı)
DGS (Dikey Geçiş Sınavı)
AÖF (Açık Öğretim fakültesi)

Üniversiteye giriş veya lisansüstü eğitim amacıyla gerekli sınavlar için birçok web sayfası eğitimler sunmaktadır. Bu web sayfalarında genellikle Tablo 1’de yer alan sınavlara yönelik eğitimler bulunmaktadır. Web sayfalarından verilen eğitime ilişkin tipik bir örnek www.uzaktanegitim.com.tr adresidir.

2.3.Yaşam Boyu Öğrenme İçin Kurslar

Özellikle mühendislik ve teknik branşlarda mesleki gelişim ve kişisel gelişimi sağlamak için günümüzde web sayfalarında birçok konuda eğitimler bulunmaktadır. Bunlar AutoCAD, 3DS Max, Grafikerlik kursları vb. çeşitli bilgisayar kursları şeklindedir. Bireyler bu kursları bilgilerini yenilemek için de tercih etmektedirler (Örneğin www.uzaktanegitim.com).

Yaşam boyu öğrenme üniversitelerdeki değişimi etkileyen güçlerden birisidir. Lisansüstü eğitim derecesi çoğu alanlarda çok önemli durumdadır, bu sebeple eğitim zorunlu hale gelmiştir. Kurumlarda özellikle bilgi ve bilgi yönetimi için yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği ön plana çıkmıştır (Mason, 2006:49).

2.4.Türkiye’deki Üniversitelerde Uzaktan Eğitim

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan uzaktan eğitimde, teknolojik gelişmelerin sunduğu fırsatları kucaklamayan üniversiteler küreselleşme yarışında geride kalacaktır. Yeni medya teknolojileri ile internet üzerinden her yerden her zaman erişilebilen yüksek eğitim programları gelecek açısından umut vericidir (O’Neill, Singh, O’Donoghue, 2004:315).

Türkiye’de üniversitelerin uzaktan eğitim sistemleri konusunda adımlar atması YÖK’ün İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliğini yayınlaması ile gerçekleşmiştir. Bu sayede bazı üniversiteler

uzaktan eğitim merkezlerini kurarak faaliyete geçmişlerdir. İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2009 tarihinde kurulmuştur. Çağdaş ve her kesime ulaşabilen bir öğretim ile topluma bireyler yetiştirmektedir. İstanbul Üniversitesi önlisans, lisans tamamlama, lisans ve lisansüstü eğitim öğretimini etkin bir şekilde yürütmektedir. Tablo 2’de program ve bölümler görülmektedir. Dersler internet üzerinden öğrencilerin ders içeriklerine eş zamansız olarak ulaşmaları ile yapılmaktadır. Ders içerikleri, metin, canlandırma, ses ve video gibi çoklu ortamlarla zenginleştirilerek sunulmaktadır.

Tablo 2. İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi

İletişim Fakültesi	Edebiyat Fakültesi
Gazetecilik	Türk Dili ve Edebiyatı
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	
Radyo TV Sinema	Lisansüstü
Dış Ticaret Programı	Enformatik
Bankacılık Sigorta Programı	Sermaye Piyasası Uzmanlığı
Adalet Programı	Finansal Ekonometri
İktisat Fakültesi	
İktisat	Diğer
İşletme	Bilgisayar ve Öğretim Tek.Öğretmenliği
Maliye - Ekonometri	İlahiyat

Günümüzde toplumun gereksinim duyduğu mesleki yeterliliklere sahip ara eleman yetiştirilmesi amacıyla birçok üniversite, uzaktan eğitim kapsamında meslek yüksekokullarında programlar açmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Programlarına Sahip Üniversiteler

Afyon Kocatepe Üniversitesi	Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi	İstanbul Aydın Üniversitesi
Ankara Üniversitesi	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Bahçeşehir Üniversitesi	Kırıkkale Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi	Maltepe Üniversitesi
Beykent Üniversitesi	Mersin Üniversitesi
Çukurova Üniversitesi	Süleyman Demirel Üniversitesi
Gazi Üniversitesi	Trakya Üniversitesi

Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokullarında Bilgisayar Programcılığı, Bilgi Yönetimi, Elektronik Teknolojisi, Ağırlama Hizmetleri, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Lojistik, Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi,

Pazarlama, Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi, Bankacılık ve Sigortacılık genel olarak bulunan programlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

365 gün gece gündüz her yerden erişim sağlanabilen uzaktan eğitim tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kitlelere ulaşarak gelişmektedir. Uzaktan eğitim ile yaşam boyu öğrenmede hem bireysel hem de kurumsal talepler giderek artmaktadır. Uzaktan eğitim sistemlerinin geleneksel eğitimin yerini alması mümkün değildir. Geleneksel eğitimde birçok avantajlar bulunmaktadır. Geleneksel eğitim ile uzaktan eğitim sistemlerinin birleştirilerek verilmesi daha etkin bir eğitimi sağlar. Ancak uzaktan eğitim çalışanlar, geniş kitlelere yayılmış öğrenciler, fiziksel engelli kişiler, kendini geliştirmek isteyen insanlar gibi geleneksel eğitim imkânı olmayanlar için son derece gereklidir. Bu bakımdan iletişim teknolojilerinin işler vaziyette bulunması gereklidir. Uzaktan eğitimde en önemli unsur iletişim altyapısıdır. İletişim altyapısında yaşanan sıkıntılar eğitimi etkilemektedir. Bu sebeple teknolojik altyapı sürekli geliştirilmeli, bağlantıda yaşanan kesintiler giderilmeli, internet hızı artırılmalıdır. Kablosuz bağlantı sahaları artırılmalı, kapsamaları genişletilmelidir. Üniversiteler öğrenim etkinliklerini değerlendirmelidir. Programlar yüksek kalitede olmalı ve farklı öğrenci nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Uzaktan eğitimde giderek artan rekabet üniversite ve programların başarısını artırmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- İşman, Aytekin (1998). *Uzaktan Eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- Uşun, Salih (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yurdakul, Bünyamin (2005). *Uzaktan Eğitim – Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Özgül, İlhan (1986). *Uzaktan Öğretimimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özgül, İlhan (1985). *Uzaktan Teknolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız (2004). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Konya: Atlas Kitapevi.

Kurt Mehmet (2006). Sanal Yükseköğretim Uygulamalarının Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi, Ankara Üniversitesi: Yayınlanmamış Doktora Tezi.

DERGİLER

Akpınar, Yavuz (2003). Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği, *The Turkish Online Journal of Education Technology-TOJET*, 2(2), 79-96.

Al Umut, Mardan Orçun (2004). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar, *Bilgi Dünyası Dergisi* 5(2).

Göktaş, Yüksel; Yıldırım, Zahide; Yıldırım, Soner (2008). Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Eğitim Fakültelerindeki Durumu: Dekanların Görüşleri, *Eğitim ve Bilim*, 33 (149), 30-50.

Turan, H. Aykut ve Çolakoğlu E. Bengü (2008). Yükseköğretimde Öğretim Elemanlarının Teknoloji Kabulü ve Kullanımı: Adnan Menderes Üniversitesinde Ampirik Bir Değerlendirme, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 106-121.

Kayte O'Neill, Gurmak Singh, and John O'Donoghue (2004). Implementing eLearning Programmes for Higher Education: *A Review of the Literature*, *Journal of Information Technology Education* Volume 3, 2004.

Mason, R. (2006). The Virtual University – Model & Maseges, Lessons from Case Studies Edited by Susan D'Antoni, (<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001465/146558e.pdf>).

Caladine Richard (2001). Learning Environments Of The Future: Narrow To Broadband Via Dvd, *Education Resources Information Center* (<http://www.ascilite.org.au/conferences/melbourne01/pdf/papers/caladiner.pdf>).

Taylor Jim (2001). Fifth Generation Distance Education, *Higher Education Series*, Report No:40.

Odabaş, Hüseyin (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri, *E-prints in Library and Information Science*. Volume:17, Number:1.

İNTERNET

<http://www.acikogretim.net/aof.acikogretim.bolumleri.htm>. Erişim Tarihi: 27.02. 2011.

www.uzaktanegitim.com.tr. Erişim Tarihi: 28.02.2011.

<http://uzaktanegitim.istanbul.edu.tr>. Erişim Tarihi: 16.03.2011.

<http://www.ue.gazi.edu.tr>. Erişim Tarihi: 16.03.2011.